

2419 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan vier ontwerpen van Wet, inzake:

- a. bescherming van de bevolking;
- b. noodwachten voor de bescherming van de bevolking, de personeelsvoorziening van deze noodwachten en de rechtstoestand van dit personeel;
- c. verplaatsing van bevolking;
- d. verzekering van het beschikbaar blijven van goederen in geval van oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante en daarmee verband houdende buitengewone omstandigheden.

De toelichtende memoriën, die de Wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 29 Januari 1952.

JULIANA.

2419 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is bepalingen vast te stellen omtrent het nemen van maatregelen met betrekking tot de bescherming van de bevolking tegen de gevolgen van oorlogsgeweld;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

Onder bescherming van de bevolking verstaat deze wet het geheel van niet-militaire maatregelen tot bescherming van de bevolking en haar bezittingen, zomede van de bezittingen van openbare lichamen, tegen de onmiddellijke gevolgen van oorlogsgeweld.

Artikel 2

Wij kunnen gebieden aanwijzen, waarin maatregelen tot verhoogde bescherming moeten worden getroffen. Deze gebieden worden aangeduid als A-gebieden. Het overige gebied des Rijks is B-gebied.

Artikel 3

Wij kunnen bepaalde A-gebieden of bepaalde delen van het B-gebied in kringen indelen.

Artikel 4

Onze Minister van Binnenlandse Zaken stelt, in overeenstemming met Onze Ministers wie het mede aangaat, een Rijksplan voor de bescherming van de bevolking vast.

Artikel 5

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken kan gedragsregels en andere voorschriften met betrekking tot de bescherming van de bevolking voor het Rijk of een gedeelte daarvan vaststellen.

2. Deze besluiten worden afgekondigd door plaatsing in de *Nederlandse Staatscourant* en voor zoveel nodig ook op een andere door Onze Minister te bepalen wijze algemeen bekend gemaakt.

Artikel 6

Onze Minister van Binnenlandse Zaken kan in het belang van de bescherming van de bevolking bevelen geven aan ondernemingen en openbare nutsbedrijven, aangewezen in overeenstemming met Onze Minister wie het mede aangaat.

Artikel 7

Onze Minister van Binnenlandse Zaken kan de burgemeester opdracht geven tot het doen houden van oefeningen met betrekking tot de bescherming van de bevolking, onder het aangeven van aard en omvang daarvan.

Artikel 8

Onze Minister van Binnenlandse Zaken ziet toe, dat de bescherming van de bevolking en de voorbereiding daarvan naar den eis worden verzorgd.

Artikel 9

1. Wij kunnen in geval van oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante of daarmee verband houdende buitengewone omstandigheden op voordracht van Onze Minister-President gelasten, dat de bescherming van de bevolking geheel of ten dele in staat van paraatheid wordt gebracht.

2. Wanneer het in het vorige lid bedoelde besluit is genomen, doen Wij onverwijld een voorstel van wet aan de Staten-Generaal tot het doen voortduren van de staat van paraatheid.

3. Is de zitting der Staten-Generaal gesloten, dan wordt zij binnen drie dagen geopend.

4. Wordt het voorstel ingetrokken of verworpen, dan eindigt de staat van paraatheid met ingang van de vierde dag na die, waarop de intrekking of de verwerping plaats had.

5. De staat van paraatheid eindigt tevens, wanneer Wij dit bepalen.

6. Het begin en het einde van de staat van paraatheid worden niet op een vroeger tijdstip gesteld dan dat, waarop Onze besluiten, bedoeld in het eerste en het vorige lid, algemeen bekend zijn gemaakt op de wijze, door Ons te bepalen.

7. Onze besluiten, bedoeld in het eerste en het vijfde lid, worden geplaatst in het *Staatsblad*.

Artikel 10

Onze Minister van Binnenlandse Zaken regelt, zo nodig, de bijstand aan getroffen gebieden. Hij doet zich bijstaan door een commando.

Artikel 11

1. De burgemeester is belast met de organisatie van en heeft het opperbevel over de bescherming van de bevolking in de gemeente. Hij doet zich daarin bijstaan door een hoofd bescherming bevolking, dat namens hem het bevel voert.

2. Het hoofd bescherming bevolking wordt door hem benoemd, geschorst en ontslagen.

Artikel 12

De burgemeester stelt, met inachtneming van het plan, bedoeld in artikel 4, binnen de door Onze Minister van Binnenlandse Zaken bepaalde termijn een plan vast voor de bescherming van de bevolking in zijn gemeente. Het plan behoeft de goedkeuring van Onze Minister. Het wordt ingediend bij Onze Commissaris in de provincie, die het met zijn advies doorzendt aan Onze Minister.

Artikel 13

De burgemeester kan na goedkeuring van Onze Commissaris in de provincie oefeningen met betrekking tot de bescherming van de bevolking doen houden.

Artikel 14

1. De burgemeester kan met betrekking tot de bescherming van de bevolking in zijn gemeente bij verordening gedragsregels en andere voorschriften vaststellen. Hij kan in bijzondere gevallen bevelen geven.

2. De verordeningen worden afgekondigd door aanplakking aan het gemeentehuis en voor zoveel nodig ook op een andere door de burgemeester te bepalen wijze algemeen bekend gemaakt. Zij worden terstond aan Onze Commissaris in de provincie medegedeeld.

3. De verordeningen kunnen, voor zover zij met de wetten, de besluiten, bedoeld in artikel 5, of het algemeen belang strijden, door Ons worden geschorst binnen een maand, nadat zij ter kennis van Onze Commissaris in de provincie zijn gebracht. In spoedeisende gevallen kan Onze Commissaris in de provincie overgaan tot voorlopige buitenwerkstelling voor ten hoogste veertien dagen; alsdan doet hij hiervan onmiddellijk mededeling aan Onze Minister van Binnenlandse Zaken.

4. De verordeningen kunnen in de gevallen, bedoeld in het derde lid, door Ons worden vernietigd.

5. De artikelen 186, 187, 188, 189, 190 en 192 van de gemeentewet zijn van toepassing.

6. Bevelen worden, indien mogelijk, schriftelijk gegeven.

Artikel 15

1. In geval van toepassing van artikel 3 treffen de burgemeesters der gemeenten, welke geheel of ten dele in een tot kring aangewezen gebied zijn gelegen, een gemeenschappelijke regeling met betrekking tot de behartiging van de taak dier gemeenten met betrekking tot de bescherming van de bevolking in dat gebied.

2. De regeling houdt onder meer in, dat:

a. als rechtspersoonlijkheid bezittend lichaam een kring onder bestuur van een kringbestuur wordt ingesteld;

b. het kringbestuur bestaat uit een kringraad, alsmede een dagelijks bestuur of een voorzitter, of beide;

c. de burgemeesters tezamen vormen de kringraad;

d. de kringraad in de kring een hoofd bescherming bevolking benoemt, dat het kringbestuur bijstaat in zijn taak met betrekking tot de bescherming van de bevolking in de kring, en in de kring in de plaats treedt van het hoofd bescherming bevolking, bedoeld in artikel 11;

e. het hoofd bescherming bevolking van de kring door de kringraad wordt geschorst en ontslagen;

f. de kringraad een plan vaststelt, dat treedt in de plaats van het plan, bedoeld in artikel 12.

3. Bij de regeling worden voorts voorzieningen getroffen met betrekking tot de begroting en de rekening en verantwoording van de inkomsten en uitgaven van de kring, alsmede met betrekking tot het aandeel in de kosten van de kring, dat elk der bij de regeling betrokken gemeenten zal dragen.

4. De burgemeester van een geheel of ten dele tot een kring behorende gemeente oefent de bevoegdheden, welke hem met betrekking tot de bescherming van de bevolking toekomen, op het tot zijn gemeente behorend gebied van de kring uit met inachtneming van het plan, bedoeld in het tweede lid, onder f, en de besluiten van het kringbestuur, onverminderd zijn bevoegdheid in eigen gemeente tot aanvulling van de besluiten, door het kringbestuur genomen, over te gaan.

Artikel 16

Onze Commissaris in de provincie stelt aan de hand van de plannen, bedoeld in de artikelen 12 en 15, en met inachtneming van het plan, bedoeld in artikel 4, een plan voor de bescherming van de bevolking in zijn provincie vast. Dit plan behoeft de goedkeuring van Onze Minister van Binnenlandse Zaken.

Artikel 17

Onze Commissaris in de provincie kan, na goedkeuring van Onze Minister van Binnenlandse Zaken, in provinciaal verband oefeningen met betrekking tot de bescherming van de bevolking in door hem aan te wijzen A-gebieden of delen van het B-gebied doen houden.

Artikel 18

Onze Commissaris in de provincie ziet toe, dat in de provincie de bescherming van de bevolking en de voorbereiding daarvan naar den eis worden verzorgd.

Artikel 19

1. Onze Commissaris in de provincie regelt, zo nodig, de bijstand aan getroffen delen van de provincie. Hij doet zich bijstaan door een commandant.

2. De commandant wordt door hem benoemd, geschorst en ontslagen.

Artikel 20

1. Twee of meer van Onze Commissarissen in de provinciën kunnen een gemeenschappelijke regeling treffen ten aanzien van hun provinciën of delen daarvan met betrekking tot de behartiging van de taak dier provinciën met betrekking tot de bescherming van de bevolking in het bij de regeling te betrekken gebied.

2. Op deze regeling en op de totstandkoming daarvan is Hoofdstuk III van de Wet gemeenschappelijke regelingen van toepassing, met dien verstande, dat in de plaats van de Staten en de Gedeputeerde Staten gelezen wordt Onze Commissaris in de provincie en in de plaats van de besturen der provinciën gelezen wordt Onze Commissarissen in de provinciën.

3. Bij de regeling kan een gewest worden gevormd.

4. Wordt een gewest gevormd, dan wordt in de regeling voorts bepaald, dat:

a. Onze Commissarissen tezamen vormen een gewestelijke raad;

b. de gewestelijke raad in het gewest een commandant benoemt, die hem bijstaat in zijn taak met betrekking tot de bescherming van de bevolking in het gewest, en in het gewest in de plaats treedt van de commandant, bedoeld in artikel 19;

c. de gewestelijke raad een plan vaststelt, dat treedt in de plaats van het plan, bedoeld in artikel 16.

Artikel 21

Zolang de bescherming van de bevolking geheel of ten dele in staat van paraatheid is, kan Onze Commissaris in de provincie, krachtens machtiging van Onze Minister van Binnenlandse Zaken, aan de burgemeester aanwijzingen geven met betrekking tot de bescherming van de bevolking.

Artikel 22

1. Zolang de bescherming van de bevolking geheel of ten dele in staat van paraatheid is, kan Onze Minister van Binnenlandse Zaken in geval van dringende noodzaak voorzien in de uitoefening van de taak van de burgemeester, van het kringbestuur, van Onze Commissaris in de provincie of van de gewestelijke raad met betrekking tot de bescherming van de bevolking door die uitoefening geheel of ten dele tot zich te trekken dan wel een andere autoriteit daarmede te belasten.

2. Bij toepassing van het eerste lid brengt Onze Minister dit terstond ter algemene kennis.

Artikel 23

De kosten, voortvloeiende uit het nakomen van hetgeen krachtens artikel 5 of 6 door Onze Minister van Binnenlandse Zaken, dan wel krachtens artikel 14 door de burgemeester of — bij toepassing van artikel 15 — door het kringbestuur is bepaald, komen ten laste van de hierbij betrokkenen.

Artikel 24

1. De burgemeester kan degene die in gebreke is na te komen hetgeen krachtens artikel 5 door Onze Minister van Binnenlandse Zaken, dan wel krachtens artikel 14 door de burgemeester of — bij toepassing van artikel 15 — door het kringbestuur is bepaald, aanmanen, alsnog daaraan te voldoen.

2. Indien degene die in gebreke is gebleven, aantoonde, dat hij wegens onvermogen niet of slechts gedeeltelijk in staat is de kosten, verbonden aan de nakoming, te dragen, wordt hierin van gemeentewege voorzien.

Artikel 25

1. Wanneer artikel 24, tweede lid, naar zijn oordeel geen toepassing kan vinden, kan de burgemeester op kosten van de overtreder doen wegnemen, beletten, verrichten of in de vorige toestand herstellen hetgeen in strijd met het bepaalde krachtens artikel 5 of 6 door Onze Minister van Binnenlandse Zaken, dan wel krachtens artikel 14 door de burgemeester of — bij toepassing van artikel 15 — door het kringbestuur, is of wordt gehouden, gemaakt, gesteld, ondernomen, nagelaten, beschadigd of weggenomen. Spoedeisende gevallen uitgezonderd, wordt van deze bevoegdheden geen gebruik gemaakt dan nadat de overtreder, zo enigszins mogelijk schriftelijk, is gewaarschuwd.

2. Artikel 155 van de gemeentewet is met betrekking tot het vorige lid van overeenkomstige toepassing.

Artikel 26

De kosten voor de gemeente en de provincie, voortvloeiende uit de bescherming van de bevolking en de voorbereiding daarvan, zijn verplichte uitgaven in de zin van artikel 240, onder x, van de gemeentewet dan wel artikel 107, onder j, van de provinciale wet.

Artikel 27

Wij stellen bij algemene maatregel van bestuur regelen, volgens welke aan de gemeenten dan wel kringen een bijdrage uit 's Rijks kas beschikbaar wordt gesteld ter tegemoetkoming in of tot goedmaking van hun kosten ter zake van de bescherming van de bevolking.

Artikel 28

De kosten van de provinciën ter zake van de bescherming van de bevolking kunnen in rekening gebracht worden bij het Rijk volgens regelen, gesteld door Onze Ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën.

Artikel 29

1. Onze Commissaris in de provincie, de burgemeester en de door hen of door Onze Minister van Binnenlandse Zaken aangewezen personen hebben te allen tijde toegang tot alle plaatsen, voor zover zij betreding daarvan voor een goede vervulling van hun taak nodig oordelen. Zo nodig verschaffen zij zich toegang met behulp van de sterke arm.

2. Is een zodanige plaats een woning, dan treden zij tegen de wil van de bewoner niet binnen dan voorzien van een algemene of bijzondere schriftelijke last van Onze Minister van Binnenlandse Zaken, Onze Commissaris in de provincie of de burgemeester. Van dit binnentreden wordt proces-verbaal opgemaakt, hetwelk binnen twee

maal vier en twintig uren wordt ingeleverd bij degene, die de last verstrekke, en in afschrift medegeedeeld aan degene, wiens woning is binnengetrede.

3. De personen, bedoeld in het eerste lid, kunnen zich bij het betreden door andere personen doen vergezellen. In het geval, bedoeld in het vorige lid, wordt hiervan melding gemaakt in het proces-verbaal.

4. De wet van 31 Augustus 1853, *Stb.* 83, blijft met betrekking tot de bescherming van de bevolking buiten toepassing.

Artikel 30

1. Overtreding van hetgeen krachtens artikel 5 of 6 door Onze Minister van Binnenlandse Zaken, dan wel krachtens artikel 14 door de burgemeester of — bij toepassing van artikel 15 — door het kringbestuur is bepaald, overtreedt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

2. Indien het feit is gepleegd in de tijd, waarin de bescherming van de bevolking geheel of ten dele in staat van paraatheid is, worden de in het vorige lid gestelde maxima verdubbeld.

3. Het feit is een overtreding.

Artikel 31

1. Het is een ieder verboden, hetgeen hem in zijn ambt of betrekking bij de uitvoering van deze wet of in verband daarmee nopens de zaken of werkzaamheden van een ander blijkt of medegeedeeld wordt, verder bekend te maken dan nodig is voor de uitoefening van dat ambt of die betrekking.

2. Hij die opzettelijk de in het eerste lid opgelegde geheimhouding schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.

3. Hij aan wiens schuld schending van de geheimhouding te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

4. Geen vervolging wordt ingesteld, dan op klacht van hem, te wiens aanzien de geheimhouding geschonden is.

5. De feiten zijn misdrijven.

Artikel 32

Indien een feit, strafbaar gesteld in artikel 30, wordt begaan door of vanwege een rechtspersoon, wordt de strafvervolging ingesteld en de straf uitgesproken tegen hem, die tot het feit opdracht gaf of die de feitelijke leiding had bij het verboden handelen of nalaten.

Artikel 33

In het Wetboek van Strafrecht worden na artikel 175 ingevoegd twee nieuwe artikelen, luidende:

„Artikel 175a

Hij die in geval van oorlog opzettelijk een bij of krachtens een wet gegeven en bekend gemaakt voorschrift tot bescherming van de bevolking overtreedt, wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, indien daarvan gemeen gevaar voor goederen te duchten is;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is;

3°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren, indien daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is en het feit iemands dood tengevolge heeft.

„Artikel 175b

Hij aan wiens schuld in geval van oorlog overtreding van een bij of krachtens een wet gegeven en bekend gemaakt voorschrift tot bescherming van de bevolking te wijten is, wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor gemeen gevaar voor goederen ontstaat;

2°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien daardoor levensgevaar voor een ander ontstaat;

3°. met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar, indien het feit iemands dood tengevolge heeft.”

Artikel 34

De Wet van 23 Mei 1899 *Stb.* 128, wordt gewijzigd als volgt:

Artikel 17ter wordt gelezen:

Het Militair Gezag is na overleg met het betrokken burgerlijk gezag bevoegd de bescherming van de bevolking en haar bezittingen, zomede van de bezittingen van openbare lichamen, tegen de onmid-

dellijke gevolgen van oorlogsgeweld, te regelen en zo nodig de bevoegdheden bij de wet terzake aan het burgerlijk gezag toegekend tot zich te trekken.

Artikel 29bis wordt gelezen:

Het Militair Gezag is bevoegd de in artikel 17ter bedoelde bescherming te regelen en zo nodig de wettelijke bepalingen betreffende dit onderwerp zodanig te wijzigen als in het belang van de algemene veiligheid nodig wordt geacht.

Artikel 35

1. De Wet betreffende bescherming tegen luchtaanvallen wordt ingetrokken.

2. De gemeenschappelijke regelingen, getroffen krachtens artikel 4 van de Wet betreffende bescherming tegen luchtaanvallen, die na 4 September 1951 in de *Nederlandse Staatscourant* zijn bekendgemaakt, kunnen, voor zover zij niet met het bepaalde bij of krachtens de onderhavige wet in strijd zijn, door Onze Minister van Binnenlandse Zaken tot uiterlijk 30 Juni 1952 worden bevestigd. Zij worden, in zoverre zij worden bevestigd, geacht krachtens artikel 15 van deze wet te zijn getroffen. Onze voornoemde Minister doet van de bevestiging mededeling in de *Nederlandse Staatscourant*. Voor het overige vervallen de gemeenschappelijke regelingen met ingang van 1 Juli 1952.

3. Alle overige gemeenschappelijke regelingen met betrekking tot de bescherming tegen luchtaanvallen of de bescherming van de bevolking vervallen met ingang van 1 Juli 1952.

Artikel 36

Deze wet kan worden aangehaald als „Wet bescherming bevolking”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

De Minister zonder Portefeuille,

2419 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

Zoals reeds werd aangekondigd in de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951, (Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1950—1951, 2215) en in de nota, welke de tweede ondergetekende in zijn toenmalige hoedanigheid van Minister van Binnenlandse Zaken op 19 October 1950 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal deed toekomen (zitting 1950—1951, 1900), zal in het kader van de voorbereidingen van de burgerlijke verdediging een aantal wettelijke voorzieningen moeten worden getroffen. Onder meer is het nodig, dat aan de Overheid bepaalde bevoegdheden worden verleend, die zij behoeft om de burgerlijke verdediging naar behoren te kunnen doen functioneren en dat de mogelijkheid wordt geopend om de naleving van de krachtens die bevoegdheden genomen maatregelen zo nodig door dwang te handhaven. Hiertoe strekt het onderhavige ontwerp. Aangevend zij hierbij, dat bij nader inzien op gronden van psychologische aard de voorkeur wordt gegeven aan de term: „bescherming van de bevolking” boven de tot dusverre gebezigde: „burgerlijke verdediging”. Als bijkomend voordeel van deze terminologische wijziging moet worden gezien, dat het tot dusverre gemaakte onderscheid tussen „burgerlijke verdediging in enge